

วิเคราะห์แนวโน้มความเสื่อมทางสังคมจากวรรณกรรมทำนายอีสาน เรื่องกาละนั่มมื่อส่วย

An Analysis of Social Tendency in Local Isan Literature on “Ka La Nab Mue Suay”

พระสุตสาคร ญาณวิโร Phra Sudsakorn Yanviro

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: juntatipsudsakorn@gmail.com

Received May 10, 2023; Revised July 24, 2023; Accepted: December 10, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาตีความวรรณกรรมทำนายอีสานเรื่อง กาละนั่มมื่อส่วย เพื่อวิเคราะห์ตีความวรรณกรรมกับปรากฏการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยและปรากฏการณ์ทางสังคมผ่านสื่อที่นำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสังคมในด้านต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า ความเสื่อมทางสังคมมีแนวโน้มที่จะเป็นความเป็นจริงตามที่ปรากฏเนื้อหาในวรรณกรรมที่ได้ทำนายไว้ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป เป็นปัจจัยให้คุณค่าทางศีลธรรมเสื่อมถอยลงไม่เหมือนเดิม และสร้างความตระหนักในคุณค่าของหลักธรรมทางพุทธศาสนาหากขาดไปจากสังคม โดยบทความครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ตีความวรรณกรรม

คำสำคัญ: การตีความ; วรรณกรรมทำนายอีสาน; วิเคราะห์แนวโน้ม

Abstract

This article has the objective to study and interpret the Isan prophetic literature on Time to count the tribute meal to analyze and interpret literature and the phenomenon of trends in changing Thai society today. With the method of studying research documents and social phenomena through media that presents news related to social problems in various fields. The study found that social decline tends to be a reality as it appears in the literature foretold. due to changing social conditions It is a factor that causes moral values to deteriorate like before. and raise awareness of the value of Buddhist principles if they are absent from society This article is an analytical study of literature interpretation.

Keywords: Interpretation; Isan Prophetic Literature; Trend analysis

บทนำ

วรรณกรรมทำนายจัดเป็นวรรณกรรมอย่างหนึ่งในวรรณกรรมทางพุทธศาสนา พบมากในภาคอีสาน (มัลลวีร์ ดอกแก้ว, 2548) ซึ่งเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาโครงเรื่องกล่าวถึงสภาพสังคมในอนาคตที่จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมโทรม หรือจากการขาดศีลธรรมอันดีงาม พร้อมกับการเปลี่ยนไปของหลักพระพุทธศาสนาจากนักบวชที่ไม่เคร่งครัดพระวินัยดั้งเดิม ซึ่งโครงเรื่องในวรรณกรรมอีสานเช่นนี้ถูกคัดลอกผ่านต่อกันไปเรื่อยๆ จนกลายเป็นหนังสือลายแทง หนังสือบอก หรือหนังสือทำนายด้วยภาษาที่มีนัยยะที่เป็นรหัสลับที่จะต้องผ่านการตีความทางภาษาเป็นอย่างดี เพราะมีความลุ่มลึกตามภูมิปัญญาของผู้แต่งที่มีความลึกซึ้งทางด้านภาษาและความลุ่มลึกในการมองชีวิต ด้วยแบบแผนการแต่งที่สละสลวยไพเราะเป็นโฉลกบทกลอนที่สามารถจดจำได้ง่าย ยกตัวอย่าง เช่น

อยากกินข้าวให้ปลูกใส่ผลานหิน	อยากมีศีลให้ฆ่าพ่อ ดีแม่
อยากมีคนแฉะเวียนให้ฆ่าพวกเดียวกัน	อยากมีสีสนให้บนดินเกลือกฝุ่น
อยากอบอุ้นให้อาบน้ำยามหนาว	อยากกินปลาขาวให้แบกแหเข้าป่าโคก
อยากตกรนกรให้เข้าวัดฟังธรรม (พระมหาสุวัฒน์ ปญญาชีโร (เพ็ชรรักษา), 2563)	

มีความหมายที่ถอดความได้ว่า อยากกินข้าวให้ปลูกใส่ผลานหิน หมายถึง ให้รู้จักทำบุญใส่บาตรเพื่อเตรียมเสบียงไว้ในภพภูมิหน้า อยากมีศีลให้ฆ่าพ่อดีแม่ หมายถึง พ่อแม่ที่ทำให้เกิดวนเวียนในวัฏสงสาร ก็คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง อันเป็นกิเลสที่เราต้องฆ่าเสีย อยากมีคนแฉะเวียนให้ฆ่าพวกเดียวกัน พวกเดียวกัน ในที่นี้หมายถึง"มัจฉริยะ" ความตระหนี่ถี่เหนียวในข้าวของความถือตัวของเราเอง เป็นกิเลสอีกชั้นที่ต้องฆ่าเสียด้วยการให้ทานและไม่อวดดีถือตัว อยากมีสีสนให้บนดินเกลือกฝุ่น ดินและฝุ่นในที่นี้หมายถึงกิเลสละเอียดที่เรียกว่านิวรณ์ 5 เครื่องปิดกั้นความเจริญของสมาธิจิต กำจัดได้ด้วยการนั่งสมาธิเรียนรู้ รู้จักกับมัน และฆ่าเสีย ก็จะมีสีสนความสว่างทางจิตในสมาธิ อยากอบอุ้นให้อาบน้ำยามหนาว หมายถึง ให้ทำบุญสุนทานสะสมไว้ตั้งแต่ยังหนุ่มสาว เมื่อแก่เฒ่าบั้นปลายชีวิตจะได้อบอุ้นใจว่าเราได้สะสมบุญกุศลไว้เพียงพอไม่ต้องหนาวอ้างอ้างว่าเหวด้วยไม่เคยทำบุญ อยากกินปลาขาวให้แบกแหเข้าป่าโคก หมายถึง ถ้าอยากเข้าถึงบุญกุศลและธรรมก็ต้องเลิกละทำบาป อยากตกรนกรให้เข้าวัดฟังธรรม หมายถึงเมื่อเข้าสู่บริเวณวัดไม่ว่าจะในฐานะฆราวาสหรือบรรพชิต ก็ควรสำรวมระวังตั้งมั่นในศีลในธรรมให้ดี มิฉะนั้นแทนที่จะได้สวรรค์นิพพานก็กลับจะได้นรกแทน (พระครูธีรธรรมโม ธีรธมโม (สว่างแก้ว), สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2563)

วรรณกรรมเรื่องกาละนั่มมือส่วย เป็นวรรณกรรมทำนายเรื่องหนึ่งในภาคอีสานที่มีปรากฏพบได้ทั่วไปในวัดที่จัดกิจกรรมการเทศนาสอนโยมในช่วงเข้าพรรษาในทุกคืนที่โยมเข้าร่วมมาประพฤติปฏิบัติธรรมถือศีลนอนวัด ก็มักจะมีการเทศน์ในเรื่องหลักธรรมต่างๆ รวมทั้งมีการอ่านเทศน์วรรณกรรมที่มีคติธรรมในทางพุทธศาสนาให้โยมได้ฟัง ซึ่งวรรณกรรมเรื่องกาละนั่มมือส่วยก็มักจะถูกเลือกมาใช้ในการอ่านสอนโยมด้วยเพราะเหตุผลที่เป็นวรรณกรรมทำนายที่มีภาษาสละสลวย มีความไพเราะ ทั้งมีเนื้อหากล่าวถึงคุณค่าของศีลธรรมว่าหากไม่มีในอนาคตย่อมนำสู่ทางที่ไม่ดีเกิดวิบัติต่างๆ ในสังคมเกิดขึ้น ดังมีปรากฏในบั้นแรกว่า

บัดนี้กาละนั่มมือส่วยหลายปีเป็น	อันต่างมาแล้ว
พระหากเทศน์ไว้	กายสรว้อยศาสนา
ฝูงหมู่ หญิงชายส่วย	สิบสามปี สิมิลูก ลือแล้ว

แปลความได้ว่า พระได้เทศนาไว้ว่าเมื่อกาลเวลาผ่านไปจะมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นเมื่อถึงกาลบั้นปลายศาสนา กลุ่มชายและหญิงอายุแค่ 13 ปีจะมีลูกก่อนวัยอันควรอย่างดาษดื่น ซึ่งถือเป็นเรื่องผิดปกติ เกิดความวิปริตเมื่ออนาคตที่เปลี่ยน ไม่มีศีลธรรมสิ่งวิปริตเหล่านี้ก็จะเกิดขึ้นในสังคมนั่นเอง ซึ่งสำนวนคำสอนเหล่านี้ที่มีความหมายที่ความลุ่มลึกทางภาษาจะต้องใคร่ครวญหรือวิเคราะห์เชิงเหตุผลจึงจะเข้าใจเนื้อหาที่แท้จริง ดังนั้นในการฟังการอ่านแม้ผู้ใช้ภาษาเดียวกันหรือเจ้าของภาษาเองบางครั้งอาจไม่เข้าใจความหมายเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องมากนักหากไม่ผ่านการคิดวิเคราะห์ความจริงที่แฝงอยู่ในแต่ละเนื้อความที่อ่าน ดังนั้นเพื่อเข้าถึงความจริง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้พื้นฐานทางภาษาอีสานที่ดีและมีการตีความภาษาวรรณกรรมได้เป็นอย่างดี

หลักการตีความวรรณกรรมทำนายอีสาน

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายคำว่า “ตีความ” คือการ ชี้ หรือกำหนดความหมาย การให้ความหมายหรืออธิบาย ใช้หรือปรับให้เข้าใจเจตนาและความมุ่งหมายเพื่อความถูกต้อง เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) และจากการค้นเอกสารหลักในการตีความวรรณกรรมพบว่ามีความหมายที่ตรงกับนักวิชาการด้านวรรณกรรมที่ให้ความหมายว่าการตีความนั้นในภาษาอังกฤษเรียกว่า interpretation โดยถือว่าการตีความเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดในการอ่านหนังสือไม่ว่าหนังสือจะเป็นวรรณคดีประเภทใดก็ตาม (นฤมล กาญจนทิต และอุบลวรรณ โชติวิสิทธิ, 2532) การพิจารณาเนื้อหาผู้แต่งที่มีเจตนาซ่อนเร้นที่ไม่แจ่มชัดหรือแฝงไว้ไม่ทำให้เห็นความหมายโดยง่ายด้วยการใช้สื่อภาษาที่แยบยล ผู้อ่านจะต้องพึงพิจารณาพยายามอ่านให้ดี จากอุปสรรคที่กีดขวางการเข้าใจที่เกิดจากศัพท์ สำนวน รูปประโยค และการโยงความที่อธิบายการอ้างอิงไม่ชัดแจ้ง นักตีความต้องทำหน้าที่ขุดค้นเอาความหมายแฝงมาแสดง ซึ่งสารแฝงเหล่านี้ผู้แต่งอาจจงใจสอดแทรกไว้ (ศิวกันท์ ปทุมสูติ, 2553) ดังนั้นการขบคิดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเนื้อความที่ไม่ตรงตามความหมายแท้จริงจะมีลักษณะที่ซ่อนอยู่ในรูปสัญลักษณ์ (symbol) หรือบุคลาธิษฐาน (personification) หรือบางครั้งอาจซ่อนอยู่ในสำนวนโวหารและกลวิธี การอ่านวรรณกรรมประเภทนี้ ผู้อ่านต้องใช้สติปัญญาแสวงหาลึกลับที่อ่านให้ได้ทั้งหมดจึงจะสามารถเข้าใจวัตถุประสงค์และท่าทีของผู้เขียน สามารถสรุปความคิดจับใจความสำคัญ และอธิบายขยายความได้ โดยพิจารณาอย่างละเอียดจากถ้อยคำ ลีลาภาษา ทักษะคิดตลอดจนสภาพแวดล้อม และเหตุการณ์ต่างๆ มาเป็นเครื่องช่วยในการทำความเข้าใจเพื่อตอบคำถามของตัวผู้อ่านเองว่าได้รับความรู้อะไร รับทราบความคิดเห็นอะไร นั่นเอง (หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2552) ด้วยเหตุนี้จึงมีการวางขั้นตอนการอ่านตีความที่จะต้องทำเมื่อพบว่ามีภาษาที่แฝงนัยยะความหมายซ่อนอยู่ในรูปแบบสัญลักษณ์ (symbol) หรือบุคลาธิษฐาน (personification) (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสราญ, 2547) ซึ่งจะต้องทำดังนี้

1. ต้องสำรวจงานเขียนนั้นด้วยการอ่านอย่างคร่าวๆ ว่างานเขียนนั้นเกี่ยวกับเรื่องใด เป็นร้อยแก้ว หรือร้อยกรอง หรืองานเขียนประเภทใด เช่น เป็นคำประพันธ์ นวนิยาย เรื่องสั้น บทความ กวีนิพนธ์ หรือเป็นงานเขียนสั้นๆ แสดงคติสอนใจ

2. ต้องอ่านอีกรอบอย่างละเอียดเพื่อพิจารณาเนื้อหา ว่ามีใจความสำคัญกล่าวถึงเรื่องใด มีข้อความ ส่วนใดกล่าวถึงข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นการแสดงทรรศนะของผู้เขียน ส่วนใดเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึก

3. วิเคราะห์ถ้อยคำ อาจมีบางคำที่มีความหมายเฉพาะ เช่นเป็นสัญลักษณ์ หรือมีถ้อยคำที่เป็น การกล่าวเชิงเปรียบเทียบ ด้วยการใช้ภาพพจน์ หรือเป็นสำนวนโวหาร เป็นคำที่มีความหมายหลายนัย ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านใช้ความหมายจากถ้อยคำในบริบทนั้นมาพิจารณาประกอบเพื่อให้เข้าใจความหมาย ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. พิจารณารสของคำเพื่อประมวลหาน้ำเสียงของผู้เขียน อาจเป็นน้ำเสียงเชิงสั่งสอน น้ำเสียงแสดงการประชดประชัน น้ำเสียงแสดงความภูมิใจ ยินดี หรือเศร้าสลด เป็นต้น น้ำเสียงเหล่านี้จะสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของผู้เขียนที่ต้องการสื่อสารมาให้อ่านพิจารณาใคร่ครวญหรือคิดคล้อยตาม

5. สรุปสารที่ได้จากการตีความข้อเขียนนั้นๆ การอ่านตีความ ผู้อ่านจะต้องเข้าใจจุดประสงค์ สาระและน้ำเสียงที่อยู่ในงานประพันธ์นั้น เพื่อที่จะได้เข้าใจความคิดเห็น ประสพการณ์ จินตนาการ ฯลฯ ของผู้เขียนที่ส่งผ่านงานประพันธ์นั้น การอ่านตีความควรตีความทั้ง 2 ด้านควบคู่กันไป คือ ตีความด้านเนื้อหา และตีความด้านน้ำเสียง จึงจะทำให้เข้าใจสารนั้นได้อย่างถ่องแท้ ดังนั้น ใน การที่จะเข้าถึงความจริงภาษาที่แฝงนัยยะซ่อนอยู่ในรูปแบบสัญลักษณ์ (symbol) หรือบุคลาธิษฐาน (personification) จำเป็นจะต้องขบคิดด้วยปัญญาวิเคราะห์เนื้อหาความนั้น และในวรรณกรรมอีสาน ส่วนมากมักแฝงนัยยะเช่นนี้ซ่อนอยู่ในรูปของภาษาที่ต้องตีความ เช่นในตอนหนึ่งในวรรณกรรมอีสาน กาละนั่มม้อส่วยที่ผู้เขียนได้ศึกษาตอนหนึ่งที่ว่า “...กบเขียดอ้อประสงค้ออ่าน โคลงสาร ผูกหมู่เพาพิช เจือกสิกลัว เกรงย่าน...” (สวิง บุญเจิม, 2542) จากข้อความนี้ หมายถึง วันหนึ่งเมื่อกาลเวลามาถึง ประชาชนไม่เกรงกลัวผู้มีอำนาจ และจะทำการประกาศขับไล่ (ประท้วง) ผู้มีอำนาจเหล่านั้น ซึ่งจะ เห็นได้ว่าในการตีความจะไม่ไปตามภาษาที่เขียนแต่จะตีความในรูปของสัญลักษณ์ (symbol) โดยให้ “กบเขียดอ้อประสงค้ออ่าน โคลงสาร” เป็นสัญลักษณ์ (symbol) แทนประชาชนทั่วไป และ “ผูกหมู่เพาพิช เจือกสิกลัว เกรงย่าน...” เป็นสัญลักษณ์ (symbol) แทน ผู้มีอำนาจ นั่นเอง

เนื้อวรรณกรรมอีสานเรื่อง กาละนั่มม้อส่วย

วรรณกรรมอีสานเรื่อง กาละนั่มม้อส่วย ฉบับที่ผู้เขียนถึงนี้เป็นฉบับรวบเรียงและเรียบเรียงของอาจารย์สวิง บุญเจิม ซึ่งเนื้อหามีความแตกต่างจาก *กาละม้อส่วย* ต้นฉบับที่มาจากศิลาจารึกที่ วัดเชตุพน-พุทธคยา ประเทศอินเดีย ซึ่งไม่ปรากฏชื่อผู้ถ่ายและแปลไว้ (มัลลวีร์ ดอกแก้ว, 2548) แต่มี เนื้อความที่กล่าวถึงเหตุการณ์บ้านเมืองในอนาคตหลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว โดยเรื่องนี้ ได้ตรัสแก่พระอานนที่ไว้ก่อนปรินิพพานว่าเมื่อเวลาผ่านไปถึงช่วงครึ่งพุทธกาลได้ 2500 ปี มวลมนุษย์จะพบภัยพิบัติที่กินเวลากว่า 30 ปี สิ่งใดที่มวลมนุษย์ไม่พบก็จะเกิดขึ้นมาให้เห็น เช่นมนุษย์นอกศาสนาจะออกมารบราฆ่าฟันกัน ทั้งยังมีภัยพิบัติต่างๆ เกิดขึ้น ซึ่งกาละนั่มม้อส่วยฉบับนี้เป็น หนังสือลายแทงบอกหรือหนังสือบอกต่อๆ กันมา และถูกตีความนำมาสู่การเล่าขานแจ้งบอกต่อคนอื่นๆ ทั้งจากการเทศน์บอกของพระภิกษุในภาคอีสาน หรือแม้แต่การนำมาขับลำเลาบอกในเนื้อหาประเภท หมอลำที่ออกแสดงในมหรสพในภาคอีสาน (ปริญญา รสจันทร์ และคณะ, 2555)

วรรณกรรมอีสานเรื่อง กาละนั่มม้อส่วย ฉบับที่ผู้เขียนกล่าวถึงนี้ มีเนื้อหาที่แบ่งออกเป็น ตอนๆ ถึง 6 เรื่อง หรือในภาษาอีสานเรียกว่า “บั้น” คือ 1. บั้นสาส์นสมที่คิด 2. บั้นสมที่คิด 3. บั้นสมที่อ่าว 4. บั้นลีปสุญ 5. บั้นบงรหส์ 6. บั้นพยากรณ์

จากการสืบค้นพบว่า บันทึก 1-5 นี้่าจะมีที่มาจากวรรณกรรมอีสานเรื่อง เรื่อง ลีบพระสุรย์ หรือ ลีบปสุรย์ หรือ ลีบบ่สุญ (มัลลวีร์ ดอกแก้ว, 2548) ซึ่งเป็นวรรณกรรมอีสานชั้นครูที่มีความยากในการแต่ง และมีความไพเราะมีสำนวนภาษาที่ยาก ในปัจจุบันยังเป็นที่ถกเถียงกันในหมู่นักวิชาการว่า ใครคือผู้ประพันธ์ และประพันธ์ขึ้นในยุคไหนกันแน่ จากการถกเถียงได้มีการสันนิษฐานกันไปหลากหลายเช่น

กลุ่มที่ 1 เชื่อว่าคนแต่งคือ เจ้าปางคำ ผู้ครองนครหนองบัวลำพู ผู้ประพันธ์เรื่อง สินไซ (มีอายุราวสามร้อยกว่าปีที่แล้ว)

กลุ่มที่ 2 เชื่อว่าคนแต่งคือ พระเจ้าอนุวงศ์ กษัตริย์แห่งกรุงเวียงจันทร์องค์สุดท้ายครองราชในปี 2348-2371

ส่วนกลุ่มที่ 3 เชื่อว่าคนแต่งคือ พระมหาสมณพราหมจารย์ลีบสองกวี ซึ่งเป็นพระสังฆราชองค์สุดท้ายของอาณาจักรล้านช้าง และเป็นที่ปรึกษาในราชสำนักของพระเจ้าอนุวงศ์ แต่ใครเป็นผู้แต่งนั้นสำคัญอยู่ที่ยังเป็นนักปราชญ์แห่งกลุ่มแม่น้ำโขงยุคหลังพระเจ้าอนุวงศ์นั่นเองเพราะฉะนั้นแล้ว เมื่อพิจารณาเนื้อหาสาระที่กล่าวถึงเรื่อง กาละนับมือส่วย ที่มีการทำนายอนาคตที่ผู้เขียนมุ่งนำเสนอ ก็ปรากฏอยู่เพียงใน “บันพยากรณ์” เป็นสำคัญ (พระครูธีรธรรมโม ธีรธมโม (สว่างแก้ว), สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม 2563) โดยมีเนื้อหาทั้งหมดในบันทึกว่า

บัดนี้กาละนับมือส่วยหลายปีเป็น

อันต่างมาแล้ว

พระหากเทเทศน์ไว้

ภายหลังร้อยศาสนา

จากข้อความด้านบนมีความหมายว่า พระท่านเทศน์ไว้ว่ากาลเวลาผ่านไปจะมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นเมื่อถึงกาลในบั้นปลายศาสนา

“ฝูงหมู่ หญิงชายส่วยสิบสามปี สิมิลูก ลือแล้ว” มีความหมายว่า ชายและหญิงอายุแค่ 13 ปี จะมีลูกก่อนวัยอันควรอย่างคาดฝัน

“นักปราชญ์ ฅมแม่น้ำที่กว้าง ขาดเงิน” มีความหมายว่า นักปราชญ์ไม่กล่าวสอนธรรมแม้มีนักปราชญ์หรือผู้มีความรู้เต็มบ้านเต็มเมืองแต่ประชาชนไม่ได้ความรู้จากเขาเลย

แม่น้ำว่าสังฆะเจ้าทรงธรรม

ในสูตรก็ดี

ยังเล่าแปลงจ่ายซื้อเงินดั่ง

คั่วขาย

ข้อความดังกล่าวมีความหมายว่า แม้ว่าพระสงฆ์จะมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราเหมือนชาวบ้าน

ลางเหล่ายังจำนงค์สอน

พุทธบาทก็มี

สังฆะสมณสิ่งนั้นมีน้อย

บ่หลาย

จากข้อความบนนี้มีความหมายว่า พระสงฆ์บางหมู่คณะก็ตั้งมั่นในคำสอนของพระพุทธเจ้าแต่ว่ามีน้อย และข้อความว่า “โจรได้ทะวาคำ ม้าขี่ก็มี” ในที่นี้หมายถึงข้าราชการปล้นชาติจะมีพาหนะฟรี

นักปราชญ์เป็นนางว่งว่องกระเบื่อง

คั่วขอ

คนหลักเป็นคนใบ้ใจเบา

คิดบ่ลึก

หมายถึง คนดีๆ จะทำตัวเหมือนคนใบ้ไม่สนใจใคร คนดีจะท้อใจคิดไม่ออกว่าควรจะทำอย่างไรดี มีแต่ความว่างเฉย

“หินแฮ่ ไหลล่องแก่งโฮฮ้าง สนั่นเมือง” หมายถึง คนไม่รู้หลักการบริหารแต่ได้ดีเพราะการ
ประจบเจ้านาย

กบเขียดฮ้างประสงค์อ่าน	โคลงสาร
ฝูงหมูงเพาพิชเจือกสิกกลัว	เกรงย่าน

มีความหมายว่า กบเขียดฮ้าง หมายถึงผู้น้อยหรือประชาชนถึงเวลาแล้วจะขับไล่ไปเอง
(ประท้วง) ส่วนงูเพาพิช จะหมายถึงผู้มีอำนาจ

หินอยู่น้ำไหลล่อง	ตามกระแส
เขาก็กไลสาครไปอยู่นอน	ในบ้าน

จากข้อความบ่งชี้ หมายถึงผู้ที่เคยมีหลักหนักแน่นก็จะเป็นไม่เป็นหลักกลับหนีหาย

ปลาบึกขึ้นหนีสาคร	ค้ำหาด
คืดสิขึ้นอยู่ลี้ปลายไม้	สิ่งแล่น
ปูปลาฮู้เปิดน้ำหนีหาย	วังปลา

จากข้อความด้านบนนี้มีความหมายว่า คนดี ๆ มีศีลธรรมจะพากันหนีไป

เขาก็กเวยกฏาเถื่อนพนา	เนาค้าง
สระบมีน้ำ	เอาไปทำไว้สู่แห่ง
อุแอ่งหม้อหมางน้ำว่า	สินนี้

มีความหมายว่า ผู้มีอำนาจฝ่ายปกครองจะโกงกินบ้านเมืองทำให้ประชาชนเดือดร้อน

เอียน ก็มาเปิดน้ำสินนี้จาก	วังตม
เขาก็ก ไปแปงฮวงฮ้างอยู่เทิง	ปลายไม้

มีความหมายว่า ประชาชนนั้นต่างเปื้อนระอาต่อบ้านเหตุการณ์บ้านเมือง

งูเจือกพร้อมหนีเขื่อน	ชลธา
เขาสิเนาภูผาบ่อนมัน	บมีน้ำ

หมายถึงลูกหลานชาวบ้านขาดการเหลียวแลจากรัฐจะหนีเข้าสู่ที่ไม่ใช่ของตน

มาลาฮ้างฮามสุญ	เสียกลิ่น
หงส์ค้ำกัมกราบไหว้ประนมนม	หมูกา

หมายถึงคนดีจะทำลายศักดิ์ศรีตนเองไปหลงกราบไหว้ฮ้างฮ้างคนชั่ว

หมากพร้าวมาเปิดต้นตกล่วง	ลงดิน
มันบยินดี	ดอมผู้เฝ้าบุญเป็นการค้า

หมายถึงผู้มีศีลจะลดตัวลงไปเป็นลูกน้องของคนชั่ว

क्रमองฮ้างหมางเมิน	ข้าวเปลือก
ข้าหลอดมาเปิดเบี้ยแถมขึ้น	ใส่ใน

หมายถึงคนจะหันหลังให้วัฒนธรรมของตนเอง

ทุกสิ่งเชื้อที่เกิดอยู่	เมืองมนุษย์
เขาสิมีความสุข	ทุกข์บมีมาใกล้

หมายถึงว่าทุกชีวิตไม่ว่าคน,สัตว์ ต้นไม้ เขาจะไม่เบียดเบียนกันจะมีแต่ความสุขความเจริญ
ตลอดไปเพราะการรักษาศีลธรรม

จะเห็นว่าเนื้อหาวรรณกรรมทั้งหมดข้างต้นล้วนเป็นเนื้อหาการทำนายอนาคตบ้านเมือง และสังคมเป็นสำคัญโดยสรุปที่เห็นได้ในเนื้อหา คือเมื่อใดที่ถึงยุคปลายสมัยพุทธกาล ผู้คนผู้คนทั้งหลายไร้ศีลธรรม คุณธรรม เหตุการณ์พิบัติก็จะเกิดขึ้นต่อสังคมบ้านเมืองนำมาซึ่งภัยพิบัติให้เกิดขึ้นนั่นเอง

วิเคราะห์แนวโน้มทางสังคมจากวรรณกรรมทำนายอีสาน เรื่องกาละนั่มมื่อส่วย

เมื่อพิจารณาวรรณกรรมทำนายอีสาน เรื่อง กาละนั่มมื่อส่วยผู้เขียนพบว่า วรรณกรรมทำนายอีสาน เรื่องนี้เป็นวรรณกรรมอีสานที่มีความลุ่มลึกทางภาษามีการแต่งในรูปลักษณะที่ทางภาคอีสานเรียกว่า ฃญา (ปรีชา พิณทอง, 2534) โดยเนื้อหาที่กล่าวถึงความเสื่อมของสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่เหนือสามัญวิสัยถือเป็นบุคลาธิษฐาน (personification) เป็นบุพนิมิตที่บอกเหตุในอนาคต โดยวรรณกรรมทำนายอีสานเรื่องนี้ น่าจะได้ได้รับอิทธิพลหลักคำสอนพระพุทธศาสนาที่มีการตีความจากคัมภีร์ดั้งเดิมอย่างพระไตรปิฎก และคัมภีร์คัมภีร์อรรถกถา (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 9 ข้อที่ 21-28 หน้า 9-10 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) จากนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาในยุคสมัยหนึ่งที่มองเห็นว่าในอนาคตหากมนุษย์ไม่มีศีลธรรมเสื่อมถอยจากพระพุทธศาสนาแล้วย่อมส่งผลให้เกิดความวิบัติต่างๆ เกิดขึ้น ทั้งในส่วนที่บุคคล สังคม การเมืองการปกครอง ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเกี่ยวโยงกันเป็นระบบ เกิดความโกลาหลเกิดภัยพิบัติขึ้น ดังนั้นป้องกันอันตรายจึงได้แต่งวรรณกรรมทำนายเรื่องกาละนั่มมื่อส่วยนี้ขึ้น (อุดม บัวศรี, 2535) จึงเชื่อได้ว่าวรรณกรรมทำนายอีสานเรื่องกาละนั่มมื่อส่วยนี้เป็นเครื่องมือชี้เตือนสติ ให้รู้จักการเตรียมพร้อมหาแนวทางแก้ไขปัญหาก็จะเกิดขึ้นในอนาคตนั่นเอง

อย่างไรก็ดีเมื่อวิเคราะห์พิจารณาจากเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบันพบว่ามีแนวโน้มที่จะเป็นจริง เพราะเมื่อใดที่มนุษย์นั้นหากขาดซึ่งศีลธรรม หรือหลักธรรมประจำใจย่อมนำไปสู่ความเสื่อมวิบัติตามธรรมที่ชาตินั้น ซึ่งเห็นได้จากแนวโน้มเหตุการณ์จากสื่อต่างๆ ในสังคมปัจจุบัน คือ

1) แนวโน้มทางสังคมด้านวัยรุ่น จากในวรรณกรรมมีเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือมีการกล่าวถึงสังคมด้านวัยรุ่นปรากฏอยู่ โดยมีเนื้อหาว่า “ฝูงหมู่ หญิงชายส่วยสิบสามปี สิมี่ลูก ลือแล้ว” (สวีน บัญเจิม, 2542) ซึ่งหากมองผลจากสถิติสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข กรณีเรื่องของสถิติในการคลอดของแม่วัยรุ่นประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561 และการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น พบว่า ในปี 2561 นั้น มีจำนวนการคลอดบุตรของวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี คือ 10 – 19 มากถึง 20,343 มีวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 13 ปีที่คลอดบุตรถึง 394 คน นอกจากทั้งหมดอยู่ในอายุ 14 – 19 ปีจำนวน 19,949 คน นอกจากนี้ใน ปี พ.ศ. 2561 จากการสำรวจพบว่า ร้อยละของนักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประมาณร้อยละ 25 และนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ประมาณร้อยละ 42 ส่วนในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประมาณร้อยละ 95 (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2561) ซึ่งหากมองจากสถิติจะเห็นว่ามีมูลที่มีแนวโน้มตรงตามที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสาน เรื่อง กาละนั่มมื่อส่วย ซึ่งส่วนหนึ่งของการมีบุตรก่อนวัยนั้นในทางพุทธศาสนาเห็นว่ามีความจากการที่มนุษย์ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า คือ กิเลสตัณหา ที่มีติดอยู่ในตัวมนุษย์ ซึ่งความต้องการทางเพศหรือแรงขับนี้จะปรากฏขึ้นเมื่อถึงวัยเจริญพันธุ์ อันเหมาะสมตามแต่สังคมวัฒนธรรมของแต่ละประเทศจะกำหนดมาตรฐาน แต่อย่างไรก็ดี

ในมุมมองสังคมไทยเด็กที่มีอายุยังไม่พ้นนิตินาถ คืออายุอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ก็ยังเห็นไม่ควรถิ่นที่มีบุตร
นั่นเอง

2) แนวโน้มทางสังคมด้านศาสนา จากในวรรณกรรมเรื่องนี้มีเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือมี
การกล่าวถึงเรื่องด้านศาสนาถึงการไม่ทำธรรหรือกิจของพระภิกษุสงฆ์ ดังมีเนื้อความกล่าวว่า (สวิง
บุญเจิม, 2542)

แม่นว่า สังฆะเจ้าทรงธรรม	ในสูตร ก็ดี
ยังเล่า แปลงจ่ายเชื่อเงินดั่ง	คั่วขาย
กลางเหล่า ยังจำนัณคำสอน	พุทธบาทก็มี
สังฆะสมณสิ่งนั้นมึน้อย	บ่หลาย
พระสงฆ์เจ้าบ่มีสอน	ธรรมสวากข์
มีแต่ความซี้คร้านฉันแล้ว	ก็เหล่านอน

ถอดเนื้อความโดยรวมได้ว่า ในอนาคตพระภิกษุสงฆ์มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราเหมือน
ชาวบ้าน อย่างไรก็ตามก็ยังมิคณะสงฆ์ที่ยังปฏิบัติตามดำเนินตนตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแต่มึน้อย
นอกจากนี้ยังมีพระสงฆ์ที่ไม่อบรมสั่งสอนแสดงธรรมด้วยเกียจคร้านฉันแล้วกันนอน ซึ่งถามว่าแนวโน้ม
ทางศาสนาในวรรณกรรมมีปรากฏในปัจจุบันหรือไม่นั้น คงต้องพิจารณาเป็นกรณีไป แต่อย่างไรก็ดีใน
พุทธศาสนานั้นพระพุทธเจ้าท่านได้ทรงวางกฎระเบียบบัญญัติเป็นพระวินัยในเรื่องของกิจวัตรสำคัญ
ของภิกษุสงฆ์ที่พึงปฏิบัติไว้แล้ว 2 อย่าง คือ 1. ถือนิสัย 4 อย่างในการดำเนินชีวิต คือ 1) บิณฑบาต
เป็นกิจวัตร 2) ถือน้ำบั้งสกุลเป็นกิจวัตร 3) อยู่โคนต้นไม้เป็นกิจวัตร 4) ฉันทาด้วยน้ำมูลตรเน่า
และถือนกกรณียกิจ 4 อันไม่พึงกระทำ คือ 1) ไม่เกี่ยวข้องกับกามารมณ์ 2) ไม่ลักทรัพย์ 3) ไม่ฆ่าสัตว์ 4)
ไม่อวดคุณวิเศษที่ตนไม่มี นอกจากนี้พระภิกษุสงฆ์ยังมีหน้าที่สำคัญในการศึกษา 3 ด้าน คือ 1) ด้านศีล
ต้องควบคุม กาย วาจา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย 2) ด้านสมาธิ พระสงฆ์ต้องฝึกฝนจิตใจด้วยการฝึก
เจริญภาวนา เพื่อทำจิตใจให้สงบ ช่มกิลเลส 3) ด้านปัญญา พระสงฆ์จะต้องศึกษาอบรมตนเองให้เป็นผู้
มีปัญญา (อมร สังข์นาค, 2563) ดังนั้นหากมองแนวโน้มทางศาสนาในส่วนตัวผู้เขียนเห็นว่ามี
ความเป็นไปได้ตามปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องนี้ในบางส่วนเท่านั้นเอง

3) แนวโน้มทางสังคมการเมือง ในส่วนนี้ผู้เขียนขอวิเคราะห์จากทัศนะส่วนตัวจากเหตุการณ์
สถานการณ์ปัจจุบันที่ปรากฏในสื่อ และข้อมูลการจัดอันดับการคอร์รัปชัน : อันดับความโปร่งใสไทยปี
2562 ของไทยในระดับโลกและอาเซียน พบว่า ประเทศไทย ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 101 จากจำนวน
ทั้งหมด 180 ประเทศ และได้ค่าเฉลี่ยดัชนีที่ 36 (จากคะแนนเต็ม 100) ซึ่งเท่ากับค่าดัชนีในปี 2018
ถือว่าหล่นลง เนื่องจากในการจัดอันดับปี 2018 ไทยอยู่ในอันดับที่ 99 จาก 180 ประเทศ ซึ่งประเทศที่
อันดับตัวเลขยิ่งสูงหมายถึงยิ่งมีการคอร์รัปชันมาก นั่นเอง จากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนี้เองจึงทำ
ให้เกิดการกระทำที่ผิดจากหลักความถูกต้อง ก่อเกิดเหตุการณ์ทางจริยธรรมที่ผิดรูปเกิดขึ้น ดังเห็นได้
จากสื่อปัจจุบัน ซึ่งเรื่องเหล่านี้ล้วนมีรากฐานมาจากการขาดซึ่งศีลและจริยธรรมอันดีงามนั่นเอง เมื่อ
นำมาพิจารณาจากวรรณกรรมก็เห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่เป็นจริง ดังปรากฏในเนื้อความในวรรณกรรม
อีสานเรื่อง กาละนับมือส่วย นั่นเอง

บทสรุป

จากการวิเคราะห์แนวโน้มความเสื่อมทางสังคมจากวรรณกรรมทำนายนี้อีสาน เรื่องกาละนั่มมื่อส่วย พบว่าในการแต่งวรรณกรรมอีสานเรื่องนี้ล้วนมีเค้าโครงมาจากการที่พระพุทธเจ้าทรงทำนายนาคตหลังพุทธปรินิพพานแก่พระอนานท์ โดยใจความสำคัญหลักในเรื่องการทำนายนี้อาจเกิดจากการหยั่งเห็นของพระพุทธเจ้าที่มองแล้วว่าในอนาคตมนุษย์นั้นเสื่อมจากศีลธรรม คุณธรรมอันดีงามจึงทำให้เกิดปัญหาแก่มนุษย์เอง ดังนั้นหากไม่ต้องการให้เกิดภัยพิบัติ หรือเหตุการณ์ที่ไม่ดีเกิดขึ้นในทางออกน่าจะเป็นการที่มนุษย์ยังต้องรักษาศีลธรรม ข้อปฏิบัติในทางพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ เพื่อไม่ให้เหตุการณ์เลวร้ายพิบัติเป็นจริงดังคำทำนายไว้ในวรรณกรรมอีสานเรื่อง กาละนั่มมื่อส่วยนี้

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักกอนามัยการเจริญพันธุ์กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *สถิติการคลอดของแม่วัยรุ่นในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561*. กรุงเทพมหานคร: สำนักกอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาทยัน อิมสำราญ. (2547). *การใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำรา และหนังสือคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด.
- ปรีชา พิณทอง. (2534). *ผญาภาษิตโบราณอีสาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- สวีน บุญเจิม. (2542). *กาละนั่มมื่อส่วย*. กรุงเทพมหานคร: บ.เอช.ที.แอนด์ที. คอร์ปอเรชั่น.
- ศิวกันท์ ปทุมสูติ. (2553). *คู่มือการอ่านคิดวิเคราะห์*. สุพรรณบุรี: ศูนย์เรียนรู้ทุ่งสักอาศร.
- หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2552). *วิเคราะห์วรรณคดีไทย*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุดม บัวศรี. (2535). *กาละนั่มมื่อส่วย หรือพุทธทำนาย*. ขอนแก่น: ศูนย์วัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นฤมล กาญจนทิติ และอุบลวรรณ โชติวิสิทธิ. (2532). *ว่าด้วยหลักวรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- มัลลวีร์ ดอกแก้ว. (2548). “วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง พุทธทำนาย”. *ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ปริญ รสจันทร์ และคณะ. (2555). “การสร้างความปลอดภัยระหว่างสยามและท้องถิ่นหลังความขัดแย้งกรณีกบฏผู้มีบุญอีสาน 2444 - 2455”. *รายงานการวิจัย ปีงบประมาณ 2555 คณะครุศาสตร์*. ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- พระมหาสุวัฒน์ ปญญาวิโร (เพ็ชรรักษา). (2563). *ปริศนาธรรมในวรรณกรรม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2563 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/301958//>

อมร สังข์นาค. (2563). *วิถีธรรมวิถีไทย หน่วยที่ 6 เรื่อง พระสงฆ์ หน้าที่ของพระสงฆ์และการปฏิบัติ*
ต น ต่ อ พ ร ะ ส ง ฆ์ . สื บ คั น เมื่ อ ว ัน ที่ 2 ม ก ร า ค ม 2566 จ า ก
[//">http://www.madchima.org/forum/index.php?topic=5544.0;wap2 //](http://www.madchima.org/forum/index.php?topic=5544.0;wap2)

